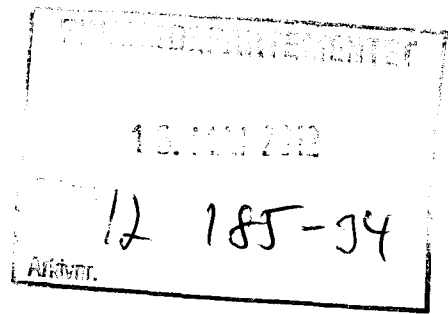

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

Deres ref.
12/185 KSj

Vår ref.

Dato
8.5.2012

Høring - NOU 2012: 3 Fripoliser og kapitalkrav (utredning nr. 25 fra Banklovkommissjonen)

Det vises til departementets høringsbrev av 26.1.2012, med høringsfrist 25.4.2012. Under henvisning til tidligere forespørsel om fristutsettelse oversendes noe forsinket følgende høringsuttalelse fra Handelshøyskolen BI, Oslo.

Vurderinger sett fra Handelshøyskolen BIs ståsted som innkjøper

Kostnadene for BI som innkjøper av ytelsesbasert tjenstepensjon har steget betydelig de siste årene. Årsakene oppleves som sammensatt, men lavt rentenivå og relativt sterk lønns- og G-regulering (for pensjonistene) kan trekkes frem. Dette gir også en finansiell utfordring knyttet til ordningene. Dersom ytelsespensjon er et produkt man ønsker skal eksistere som tilbud til ansatte innefor privat sektor, er det viktig at ordningene ikke fordyres ytterligere gjennom nye regelverk. En økning av kostnadene for bedriftene vil legge ytterligere press i retning avvikling av ytelsesordninger og overgang til innskuddsbaserte ordninger.

Utstedelse av fripoliser etter tradisjonelle prinsipper oppfatter BI vil være kapitalkrevende for pensjonsinnretningene (Solvency II) og i neste runde kostnadsdrivende for bedrifter med ytelsespensjon. BI som arbeidsgiver ønsker primært å ivareta ansatte som står i ordningene hos BI frem til pensjonsalder ved å beholde ytelsesbasert tjenstepensjon, og ser det derved som positivt at det i størst mulig grad utstedes individuelle pensjonsordninger uten rentegaranti.

Sett fra forbrukerståsted

Som forbruker, hva enten det er BI som arbeidsgiver eller ansatte som pensjonsmottakere, anser vi rettferdighet, så vel som enkelhet og forståelse som to viktige prinsipper. Vi har overfor omtalt behovet for kostnadskontroll, sett fra arbeidsgivers ståsted, og vil til slutt kommentere rettferdige prinsipper og mulighet for fripolisemottakere til å forstå hva de faktisk mottar fra pensjonsinnretningen, og hvordan de kan forholde seg til fripolisene på en hensiktsmessig måte. Det er også verdt å merke seg at BI fagforening er bedt om å uttale seg i saken, men finner det for komplisert.

1) Rettferdige prinsipper

Fripoliser med beskjeden premiereserve, og derpå følgende utstedelse av Individuell pensjonsordning:

Så sant den individuelle pensjonsordningen utstedes som en link-basert løsning, oppfatter vi dette som gode løsninger og en vei til forenkling. Dersom det imidlertid åpnes for fortsatt mulighet til å utstede Individuelle pensjonsordninger med rentegaranti vil dette medføre at den årlige sikrede ytelsen blir vesentlig lavere enn størrelsen på den opprinnelige fripolisen, grunnet bruk av lavere rentegarantiforutsetninger. Utstedelse av Individuell pensjonsordning med rentegaranti vil spare arbeidsgiver for utgifter til administrasjonsreserve, men gi sluttbruker en vesentlig lavere sikret årlig pensjon. Man kunne tidligere se for seg at dette i noen grad ble oppveid av høyere overrente slik at regnstykket over tid ble relativt likt. I dagens marked for forvaltning av garanterte midler hos pensjonsinnretningene, og med tilhørende krav om oppbygging av buffere og kostnader til administrasjon er det lite trolig at det vil være snakk om avkastning som kan kompensere for lavere renteberegningsgrunnlag.

2) Enkelhet og forståelse

Den største utfordringen knyttet til fripoliser anser vi å ligge i at sluttbruker verken forstår i hvilke tilfeller han/hun har rett på fripolise eller Individuell pensjonsordning, hva forskjellen er og hvordan man kan forholde seg videre til forvaltning, sammenslåing mv. Mange sluttbrukere i dag har store utfordringer bare med å forstå forskjellen på Ytelses- og innskuddspensjon. Det blir påpekt i utredningen at en

Individuell pensjonsordning kan gi rettighetshaveren den fordel at den kan slås sammen med øvrige Individuelle pensjonsrettigheter. Om man ser på antall slike kontrakter i Norge er dette et lite antall og neppe å anse som en stor fordel som gjelder mange. Vi antar at det er langt mer sannsynlig at sluttbruker har en fripolise eller i senere tid et kapitalforsikringsbevis fra en innskuddsavtale – som da ikke kan slås sammen.

Når det gjelder mulighet for komprimering av utbetalingstid, synes for så vidt dette også som et godt forslag totalt sett. Det blir påpekt at en mulig ulempe for de som lever svært lenge er at de ved å gå over fra en livsvarig til en opphørende ytelse totalt sett får lavere samlet pensjon. Vi anser ikke nødvendigvis dette som en stor utfordring. Imidlertid blir det foreslått at sluttbruker kan balansere dette ved i stedet å be om gradert utbetaling fra Folketrygden. Våre antagelser her er at svært få rettighetshavere i den aktuelle årsklassen vil ha kompetanse til å gjøre slike tilpasninger i praksis. I forhold til enkelthet er det også et vanlig spørsmål fra sluttbrukere om man kan slå sammen rettigheter fra innskudds- og ytelsesavtaler og forvalte dem under ett. Verken slik det er i dag, eller med forslag til fortsatt ”dødelighetsarv” knyttet til rettigheter som stammer fra en ytelsesbasert ordning når denne utstedes som linkbasert løsning, vil det være mulig å slå sammen sparesaldoene, slik vi forstår det. Til tross for forslag om mulighet for null-garanti på linkløsningene tror vi sluttbruker vil ha problemer med å skille tidligere rettigheter fra innskuddsbasert tjenstepensjon og tidligere rettigheter fra ytelsesbasert tjenstepensjon utstedt som linkbasert individuelle pensjonsavtaler. Forståelse for når barn/ektefelle/samboere, og i siste innstans dødsboet, arver rettighetshaverens pensjonsmidler (ITP) og når midlene tilfaller forsikringsfelleskapet (fripolise med investeringsvalg fra YTP) kompliserer totalbildet.

Samlet sett er det grunn til å tro at sluttbruker i årene fremover må ha et mer aktivt forhold til sparing til egen pensjon. Reduksjoner i folketrygden, overgang til innskuddspensjonsløsninger med lave innskuddssatser og generelt redusert rentenivå er årsaker til dette. Finansbransjen, sammen med offentlige myndigheter, bør derfor etterstrebe at fremtidens pensjonssystemer gjøres mindre kompliserte og mer oversiktelige.

I dag er sluttbruker i det store og hele prisgitt å ha tillitt til dokumentasjon man får fra pensjonsinnretningene og offentlige myndigheter. Unntaksvis blir relativt store feil (i begge retninger) ikke oppdaget fordi partene ikke har kompetanse og i stor grad stoler

på de maskinelle beregninger som er gjort. Vi anser som positivt at pensjonsinnretningen i utredningen anses å ha en relativt stor informasjonsplikt overfor sluttbruker. Praktiske tilnærminger for pensjonsinnretningene vil i mange tilfeller likevel være større mengder av informasjon på nett og papir for å tilfredsstille kravene på en kostnadseffektiv måte. Hjelp og individuell rådgivning er det grunn til å tro at sluttbruker i stor grad må betale for i tiårene fremover.

Avslutningsvis påpekes at det – i alle fall fra et forbrukerståsted – tidvis kan være vanskelig å skille begrepet individuell pensjonsavtale (IPA) fra individuell pensjonssparing (IPS).

Faglige vurderinger

Handelshøyskolen BIs vurdering av Banklovkomisjonens forslag fremmet i NOU 2012: 3 Fripoliser og kapitalkrav (utredning nr 25 fra Banklovkomisjonen):

Etter vår vurdering medfører forslaget forbedringer i regelverket ved at det åpnes for større valgfrihet og ordninger som kan være ønsket av både fripoliseinnehaverne og pensjonsinnretningene. Det er også gunstig at det legges opp til ordninger knyttet til fripoliser som medfører muligheter for begrensninger i pensjonsinnretningenes kapitalkrav.

I forslag til ny § 4-7a i foretakspensjonsloven er det gitt regler om adgang til å avtale at midler tilsvarende premiereserve knyttet til alderspensjon med tilhørende tilleggsavsetninger og administrasjonsreserve etter fripolisen skal forvaltes som egen investeringsportefølje tilordnet den fripolise som utstedes. I henhold til forslag til ny § 4-7b foreslås tilsvarende knyttet til allerede utstedte fripoliser.

I tilknytning til inngåelse av avtale som nevnt gis pensjonsinnretningen etter forslaget til nye regler en nærmere bestemt informasjonsplikt og plikt til å gi råd til fripoliseinnehaveren. Disse reglene er ment å beskytte fripoliseinnehaverne som ofte kan tenkes å ha dårlige forutsetninger for å vurdere hva de er tjent med.

Et problem er at pensjonsinnretningene kan tenkes å ha en egeninteresse i at fripoliseinnehaverne velger å inngå avtale om forvaltning som egen investeringsportefølje. Det kan også tenkes at fripoliseinnehaver ikke er tjent med å inngå avtale som nevnt. Dette medfører at det kan foreligge interessekonflikt mellom fripoliseinnehaver og pensjonsinnretningen.

Dette innebærer at den som har plikt til å gi informasjon og råd ikke er tilstrekkelig uavhengig, og fare for at informasjonen og rådgivningen farges av pensjonsinnretningens egeninteresse. I tillegg kommer at lovforslaget legger opp til at rådgivningen i stor grad skal

være muntlig og at kravet til skriftlig dokumentasjon er begrenset. At kravet til skriftlig dokumentasjon er begrenset samsvarer i liten grad med verdipapirhandellovens krav til dokumentasjon for investeringsrådgivning samtidig som det kan hevdes at de hensyn som ligger til grunn for verdipapirhandellovens regler knyttet til rådgivning og dokumentasjon også gjør seg gjeldende i relasjon til råd om fripoliser. I lys av dette bør det vurderes om fripoliseinnehavernes interesser kan beskyttes på en annen og bedre måte.

Tom Colbjørnsen

Rektor

Handelshøyskolen BI

Dette brev er sendt pr epost til postmottak@fin.dep.no .